

Tärkeimmät lastensuojelun puutteita korjaavat toimet ja hankkeet 1983–2016

Merkittävä muutos 1983: Lastensuojelulain uudistus (lastensuojelulaki 683/1983) ja laki lapsen huollosta ja tapaamisoikeudesta (361/1983, edelleen voimassa)

- lasten ruumiillinen kuritus kiellettiin kokonaan vuoden 1984 alusta
- lasta tulee kasvattaa siten, että lapsi saa osakseen ymmärtämystä, turvaa ja hellyyttä. Lasta ei saa alistaa, kurittaa ruumiillisesti eikä kohdella muulla tavoin loukkaavasti (laki lapsen huollosta ja tapaamisoikeudesta)
- samat kasvatusperiaatteet koskevat sekä biologisten vanhempien että sijaisvanhempien antamaa hoivaa ja huolenpitoa

Vuoden 1983 lastensuojelulain muuttaminen vuonna 2006 rajoitustoimenpiteiden osalta

- tarkoituksena parantaa lasten oikeusturvaa saattamalla lasten oikeuksiin puuttumisen mahdollistava sääntely vastaamaan perustuslain säännöksiä ja kansainvälisten ihmisoikeussopimusten määräyksiä
- YK:n lapsen oikeuksien sopimuksen mukaan lapsella on oikeus turvalliseen ja väkivallattomaan elämään sekä erityiseen suojeluun

Uusi lastensuojelulaki (417/2007)

- edelleen voimassa
- tavoitteena turvata lapsen oikeudet ja etu lastensuojelua toteutettaessa samoin kuin lapsen ja hänen perheensä tarvitsemat tukitoimet ja palvelut; lastensuojelun toimintaa ohjaavat periaatteet ihmis- ja perusoikeusperusteisiksi; ehkäisevä lastensuojelu uudeksi lastensuojelun muodoksi
- rajoitustoimenpiteiden käyttö on lailla rajoitettua
- rajoitustoimenpiteiden käyttäminen rangaistuksena on kiellettyä

Älä lyö lasta - Kansallinen lapsiin kohdistuvan kuritusväkivallan vähentämisen toimintaohjelma 2010–2015 (Sosiaali- ja terveysministeriön julkaisuja 2010:7)

- kansallinen lapsiin kohdistuvan kuritusväkivallan vastainen laaja-alainen valistusohjelma
- tavoitteena on lapsen ihmisarvon vahvistaminen sekä lapsen ja vanhempien molemminpuolisen kunnioituksen lisääminen niin, että kukaan lapsi ei joutuisi kohtaamaan kuritusväkivaltaa vaan voisi kasvaa myönteisessä, hellässä ja ymmärtävässä ja osallistavassa ilmapiirissä
- ohjelma pyrkii jatkamaan ja vauhdittamaan viimeisten kahden vuosikymmenen hyvää kehitystä Suomessa niin, että kuritusväkivallan vastaiset asenteet johdonmukaisesti koko ajan vahvistuvat sekä lasten että aikuisten parissa ja että lasten kokema kuritusväkivalta jatkuvasti vähenee
- lisäksi tavoitteena on alueellisten ja väestöryhmäkohtaisten erojen pieneminen sekä kuritusväkivallan esiintyvyydessä että sitä koskevissa lasten ja aikuisten asenteissa
- jatkumo ohjelmaan sisältyy Lapsi- ja perhepalveluiden muutosohjelmaan (LAPE)

STM:n asettama Toimiva lastensuojelu -selvitysryhmä v. 2012–2013

- selvitysryhmän esitykset otettiin huomioon uutta sosiaalihuoltolakia kirjoitettaessa ja lastensuojelulakia uudistettaessa
- otetaan huomioon LAPE-muutosohjelmassa

Lastensuojelun huomioiminen avien ja Valviran valvontaohjelmissa

- vuosina 2012–2014 oli erityinen lastensuojelun ympärivuorokautisen hoidon ja kasvatuksen valtakunnallinen valvontaohjelma

Lastensuojelun laatusuositus (Sosiaali- ja terveysministeriön julkaisuja 2014:4)

- lastensuojelussa turvallisuus huomioitava niin olosuhteissa, ihmissuhteissa kuin vuorovaikutuksessa
- tärkeintä on huomioida jokaisessa tilanteessa lapsen kokema turvallisuudentunne ja edistää sitä
- lastensuojelussa tulee kiinnittää erityistä huomiota lastensuojelulaitoksessa ja kodin ulkopuolella elävien lasten turvallisuuden varmistamiseen niiden toimesta, jotka vastaavat lasten huolenpidosta ja suojelusta
- lapselle tulee turvata oikeus ilmaista oma mielipiteensä sekä tunnustaa omaa uskontoaan ja noudattaa kulttuurisia tapojaan ilman leimatuksi tai syrjityksi tulemisen pelkoa
- lapsen näkemykset tulee ottaa hänen ikänsä ja kehitystasonsa mukaisesti huomioon, kun hänen asioitaan käsitellään
- toimitaan niin, että työntekijän ja lastensuojelun asiakkaana olevan lapsen/nuoren sekä muiden asiaan osallisten välille syntyy mahdollisuus jatkuvaan ja luottamukselliseen vuorovaikutukseen
- johto tukee työntekijöiden kykyä lapsikeskeiseen ja ihmissuhdeperusteiseen työhön vastaamalla muun muassa resursoinnista, työn painotuksista ja osaamisen vahvistamisesta
- johto myös huolehtii, ettei asiakkaan ja työntekijän välinen luottamuksellisuus asiakassuhteessa katkea tarpeettomasti, esimerkiksi organisaatiomuutoksissa

Uusi sosiaalihuoltolaki ja uudistettu lastensuojelulaki

- painopistettä on siirretty erityispalveluista (esim. lastensuojelun palveluista) yleispalveluihin
- tavoitteena on ollut tosiasiaassa välttää lastensuojelun asiakkuutta ja siirtää osa lastensuojelun asiakkuudesta sosiaalihuollon asiakkuudeksi
- sosiaalihuoltolain menettelysäännöksillä on pyritty nopeuttamaan hakeutumista palvelujen piiriin

Lapsi- ja perhepalvelujen muutosohjelmassa (hallituksen kärkihanke)

lastensuojelupalveluja kehitetään edelleen muun muassa *Toimiva lastensuojelu* -selvitysryhmän suositukset huomioiden ja luoden jatkumoa jo käynnistettyyn kehittämistyöhön (mm. aiemmat kansalliset kehittämisohjelmat).

Tavoitteena muutosohjelmassa mm.

- asiakaslähtöiset ja oikea-aikaiset palvelut
- matalan kynnyksen tuen verkostoiminen (perhekeskusmalli)
- vaativien palveluiden kokonaisuus (osaamis- ja tukikeskukset)
- vanhemmuuden tuen vahvistaminen
- erotilanteen palvelujen uudistaminen sovinnollisuuteen tähtääviksi
- lastensuojelun uudistaminen asiakkaiden tarpeiden mukaisesti siten, että
  - lastensuojelun toimintakulttuuria ja toimintatapoja uudistetaan
  - käynnistetään kansallisesti koordinoitu, laaja-alainen ja pitkäjänteinen lastensuojelun kehittämisprosessi, joka jatkuu muutosohjelman jälkeen
  - luodaan lastensuojelun kehittämiseen pysyvä, kansallinen ja alueellinen rakenne sekä selkeä tutkimus- ja tietoperusta
  - vahvistetaan työnantajaorganisaatioiden kykyä tukea lastensuojelun työntekijöiden osaamista

